

ПРОСЛАВА ДАНА БОРЦА И 7 ЈУЛА У БЕОГРАДУ 1956 ГОДИНЕ

Овогодишња прослава Дана борца и 7 јула у Београду прослављена је много свечаније и шире него ранијих година. Томе је допринело што је Дан борца проглашен државним празником и први пут свечано прослављен као и то што се ове године навршило 15 година од Устанка нашег народа против фашистичког непријатеља.

После писма Централног одбора о организацији прославе одржао је Градски одбор Савеза бораца Народноослободилачког рата Београда састанак са претставницима свих општинских организација на коме се дискутовало о карактеру овогодишње прославе и облицима манифестације. После овог састанка готово све општине образовале су посебна тела, највише уз учешће и других масовних организација, која су имала да раде на састављању програма прославе и његовом остварењу. Где су теренски објекти условљавали заједничку приредбу (стадион Југословенске народне армије, стадион на Ташмајдану, домови културе које користе више општина) поједине су се општине удруживале ради заједничке организације одређене манифестације и прославе.

Градски одбор Савеза бораца организовао је 3 јула увече свечани концерт на Коларчевом народном универзитету. У програму је учествовао хор Радио Београда, оркестар београдске филхармоније и члан опере Мирослав Чангаловић. Концерту су присуствовали претставници јавног живота и велики број грађана.

Све остале приредбе и манифестације на територији београдског среза биле су организоване од стране општинских организација.

Прославе су обављане према могућностима на терену (погодним просторијама, расположивом програму) у виду „свечане академије“, „другарске вечери“ „приредбе“, најзад као „народна весеља“ и слично. Даване су и бесплатне филмске претставе уз приказивање филмова о борби и изградњи наше земље и други филмови патриотског садржаја. Било је основно да се прослави Дана борца и 7 јула да што свечанији карактер и обезбеди што масовније учешће грађана. Стога су ове приредбе, сем неких приредби и другарских вечери, биле бесплатне.

Пажња према породицама и деци палих бораца указана је на готово свим теренима примерно. Одржани су многи „свечани приједи“ где су гости: родитељи и деца палих бораца и жртава фашистичког терора разговарали са претставницима народне власти и организације Савеза бораца, бивали погошћени, а негде уручени им и поклони. Друге организације, опет, организовале су за децу и родитеље, или само за родитеље палих бораца бесплатан излет, давали им улазнице за приредбе и слично. Онемогли и инвалиди посећивани су по кућама, а тако су извршене и посете истакнутим првоборцима и родитељима народних хероја.

Значајније приредбе организоване су на стадиону Југословенске народне армије, на Звездари, у Дому културе „Божидар Аџија“ и у ресторану „Топлице“, једно због великог броја учесника, а друго што су прешле оквири општине.

На стадиону Југословенске народне армије организације Савеза бораца Западног Врачара и Вождовца дале су при-

редбу са ватрометом и бакљадом фи-
скултурника. Учествовала је музика
београдског гарнизона, чланови Радио
Београда и ансамбл „Веселе вечери”.
Присутствовало је двадесет хиљада гра-
ђана. Ова је приредба одржана 6 јула
увече.

Увече на Звездари 7 јула одржана је
традиционална прослава Дана устанка.
У програму је учествовао дувачки ор-
кестар Народне милиције и хор Култур-
но-уметничког друштва „Графичар”.
После програма дате су биоскопске прет-
ставе и продужило се народно весеље.
У овој приредби присутствовало је преко
петнаест хиљада грађана.

Организације Савеза бораца Неимара
и Источног Врачара организовале су 3
јула свечану академију у Дому културе
„Божидар Аџија”. Пре програма рефе-
рат је дао генерал Брајовић. Било је
присутно преко пет стотина грађана.

Исте организације приредиле су 6 ју-
ла увече другарско вече у башти ресто-
рана „Топлице” са врло лепим програ-
мом. Било је присутно преко 600 чланова
Савеза бораца и грађана.

У наставку дајемо преглед осталих
манifestација и приредби по општи-
нама:

У општини Теразије одржан је 4 јула
ујутру свечани пленум чланова Савеза
бораца у Дому културе. Присутствовало
је преко 300 чланова Савеза бораца.
Изнета су два реферата, о Дану борца
и о раду организације, и истакнути су
чланови који су се zaloжили у раду.

На територији ове општине одржане
су у разво време партизанске вечери по
свим основним организацијама Соција-
листичког савеза радног народа, а одр-
жана је и једна приредба.

На територији општине Стари Град
у данима прославе одржано је 7 акаде-
мија на којима су првоборци, народни
хероји и јавни радници говорили о Дану
борца, о успоменама на дане из Револу-
ције и о другу Титу. Негде су у про-
граму ових академија дате рецитације и
песме из Народноослободилачке борбе,
односно о Народноослободилачкој борби,
а готово свугде приказани су неки доку-
ментарни филмови. Академије су одр-
жане у просторијама основних органи-

зација Социјалистичког савеза радног
народа, сем једне која је одржана у До-
му културе. Иако су просторије где су
академије одржане биле тескобне, по-
сета је била добра, 80—150 грађана на
свакој од ових академија.

У Дому Југословенске народне ар-
мије одржано је „партизанско вече” са
бираним програмом у коме су учество-
вали чланови Београдског позоришта,
група певача Радио Београда и ансамбл
Дома Југословенске народне армије.
Било је присутно преко 250 грађана.

У овој општини одржан је и пријем
за децу палих бораца и жртва фаши-
стичког терора на коме је било 150
деце, и излет за родитеље палих бораца
на коме је учествовало 70 родитеља.

На територији општине Источни Вра-
чар приказани су 1 јула на Каленића
пијаци филмови „О српском устанку”, и
„Њих двојица”. Било је присутно преко
400 грађана.

Увече 2 јула, у 20 часова, у Дому
културе Источни Врачар одржано је
„партизанско вече” са уметничким про-
грамом. Било је присутно преко 300 гра-
ђана.

Источни Врачар организовао је 3 јула
излет на Авалу за 40 мајки палих бо-
раца. На Авали им је приређена и за-
куска.

Општина Неимар организовала је 3
јула увече свечану академију са рефе-
ратом. Академија је дата у Дому кул-
туре општине Источни Врачар и би-
ла је добро посећена. А 4 јула дата је
у биоскопу „Авала” бесплатна биоскоп-
ска претстава филма „Њих двојица”.
Поподне 5 јула приређен је за мајке
и децу палих бораца са Неимара пријем
са закуском.

На територији Топчидерско брдо одр-
жане су у дане прославе три академије
са рефератима о Дану борца и Дану
устанка. Посета је била добра. Са ро-
дитељима и децом палих бораца и жр-
тава фашистичког терора чланови Са-
веза бораца одржали су састанке. У
биоскопу „Сењак” дати су филмови и
журнали патриотског садржаја.

У општини Скадарлија одржан је
свечан пријем за децу палих бораца. У
програму су учествовали уметничка

група школе „Вук Караџић” и друг Скендер Куленовић, књижевник. Говорено је о значају Дана борца и деци је приређена мала закуска.

На Карабурми је 4 јула одржан свечани пријем за децу палих бораца и жртава фашистичког терора, као и за породице палих бораца. Присутствовало је преко 120 деце, мајке, претставници Народног одбора општине и друштвених организација. После пријема награђено је дванаесторо деце и двоје родитеља којима су предати поклони.

На Новом Београду одржана је 4 јула академија са рефератом и уметничким програмом. У истој општини приређени су 3 и 6 јула увече велики ватромети. Са децом палих бораца одржан је свечани концерт на коме су подељени поклони деци која су показала добар успех у владању и учењу. Организовано је и другарско вече на коме је присуствовало преко четири стотине чланова Савеза бораца и грађана.

У општини Савски Венац организован је свечани пријем деце палих бораца у Народног одбору општине. У биоскопу „Партизан” приказан је 2 јула филм „Далеко је сунце” као и журнал „О посети друга Тита Социјалистичком Савезу Совјетских Република. На Сави је 3 јула увече организована логорска ватра и народно весеље. После јавне вежбе 4 јула на стадиону „Железничара” било је народно весеље. Присутно је било око две хиљаде грађана. На територији општине Савски Венац 6 јула одржано је 6 партизанских вечери.

У општини Звездара 4 јула увече одржана је свечана академија. Генерал Морача говорио је о Дану борца а после тога је Културно-уметничко друштво „Абрашевић” извело програм. Присутствовало је преко пет стотина грађана. За родитеље палих бораца са општине Звездара 6 јула приређен је пријем на коме је било преко две стотине родитеља с претставницима општине и организација. Дат је кратак програм и закуска.

У општини Умка одржана је 4 јула свечана академија после које су приказани патриотски филмови. Академији је присуствовало око две стотине грађана.

После академије приређено је народно весеље уз логорску ватру. Учесници из Народноослободилачке борбе износили су омладини своје успомене. На гробовима палих бораца у Умки говорио је 7 јула један првоборац о значају Дана устанка. Истога дана, увече, приказан је бесплатно патриотски филм.

У општини Врчин одржана је 3 јула академија и после ње народно весеље; 4 јула одржана је у истој општини приредба са програмом који је извела културно-уметничка група општине. 6 јула одржано је једно предавање о 7 јулу, паљена је логорска ватра и после ње одржано народно весеље. На овим приредбама у Врчину стално је присуствовало преко две стотине педесет грађана.

У Панчевачком Риту одржано је у дане празника осам свечаних академија којима је присуствовало укупно око две хиљаде грађана. Одржано је и пет приредби са разноврсним програмом и рецитацијама. И ове су приредбе биле добро посећене. Извесном броју деце палих бораца из ове општине дати су поклони. На свим насељима Панчевачког Рита, 6 јула увече, паљене су логорске ватре, а негде су паљене и 3 јула увече. Уз ватру су била организована народна весеља, игре и песме.

Општина Палилула у Дому „Браћа Стаменковић” одржала је предавање о Дану борца. Предавању је присуствовало две стотине педесет грађана. На местима где су постављене спомен плоче и бисте народних хероја по предузећима и установама организовани су помени уз присуство чланова колектива. Са децом палих бораца Палилуле одржан је састанак и посећене су породице палих бораца. Подељени су неки поклони. Нека деца била су гости чланова Савеза бораца.

У општини Чукарица приказани су 3 јула филмови из борбе и „Пут маршала Тита по Савезу Социјалистичких Совјетских Република”. Лоше време умањило је посету. Али 4 јула приређен је излет на Космај са четрдесеторо деце и четрдесет мајки палих бораца Чукарице. 6 јула увече приређен је ватромет на Кошутњаку. Исте вечери одржано је предавање о Дану устанка и Дану борца а

после предавања приказани су филмови. Сала Дома била је препуна.

Општина Западни Врачар организовала је 1 јула излет на Авалу с извесним бројем деце и родитеља палих бораца. Посећен је споменик на Авали и на повратку Стрелиште у Јајинцима. У дане празника на више места организовани су састанци и разговори са децом палих бораца и њиховим живим родитељима, односно старатељима. У четири маха дате су омладини и грађанима Западног Врачара бесплатне филмске претставе, документарни филмови и филмови о изградњи земље.

У Дому ученика у привреди „Алекса Дејовић“ одржана је 30 јуна свечана академија. После уводне речи потпуковника Лаловића о Дану борца, говорио је један наставник из Дома о животу и раду народног хероја Алексе Дејовића.

Испред спомен плоче подигнуте палим санитарским радницима у Народно-ослободилачкој борби у кругу одржана је 3 јула комеморација. Уводну реч дао је пуковник Ржехак.

Пред кућом у Звечанској улици број 44, где је јула 1941 године боравио друг Тито и где се сада налази спомен плоча, одржана је 4 јула кратка свечаност.

У Земуну је 3 јула у биоскопу приказан филм „Ешалон др М“ за родитеље и децу палих бораца и друге грађане. Било је присутно око осам стотина грађана. Исте вечери одржана је у Дому Команде Југословенског ратног ваздухопловства свечана академија са рефератом и уметничким програмом. Било је присутно око седам стотина грађана. Увече, 6 јула, паљена је на Кули у Земуну велика логорска ватра, а првоборци су износили успомене из народноослободилачке борбе. Присутновао је велики број грађана. У Дому Команде Југословенског ратног ваздухопловства 7 јула организована је велика приредба. На ову су приредбу позвани сви родитељи палих бораца и жртва фашистичког терора. Било је присутно око седам стотина грађана који су видели врло успео програм. На територији Земуна, поред тога, одржане су још четири академије које су биле добро посећене, а по основним организацијама Савеза бораца организовани су

приједи за децу и родитеље палих бораца.

У општини Барајево одржан је састанак са родитељима палих бораца и подељени су им поклони. А 4 јула одржано је у Барајеву народно весеље са вачаром на коме је било присутно до четири хиљаде грађана. Била је предвиђена и академија, али није одржана јер Дом у Барајеву није имао електрично осветљење.

У Железнику је још 30 јуна организовано другарско вече у част Дана борца. Првог јула организован је пријед за децу палих бораца овог села. На приједу је било двадесет седморо деце и претставници народне власти и предузећа. Гости су погошћени, а дати су им и поклони. По подне 7 јула на игралишту спортског друштва „Напредак“ у Железнику дата је приредба. Културно-уметничко друштво „Пошет“ извело је програм а после програма била је играња и народно весеље. Игралиште је било лепо уређено и осветљено рефлекторима, а присуствовао је велики број грађана. Било је предвиђено да се у Железнику 2 јула увече одржи свечана академија, али није одржана због невремена.

У општини Вождовац одржана је 3 јула увече свечана академија у згради у улици Данијеловој број 32. После реферата о Дану борца изведен је културно-уметнички програм који су извели певачи Радио Београда и гуслар с народним песмама.

У општини Лекино Брдо одржана је свечана академија са програмом и рефератом. Услед провале облака посета није била одговарајућа. У овој општини одржан је и пријед за родитеље и децу палих бораца код претседника општине Лекино Брдо. Приједу је присуствовало осамдесет родитеља и десеторо одрасле деце. Приређена је и закуска.

За време овогодишњих празника 4 и 7 јула изведена је само једна војна вежба. Омладинци предвојничке обуке из Железника у заједници са једном четом Војне поште 8988/11 извели су 3 јула такву једну вежбу.

На територији Панчевачког Рита била је припремљена вежба „Чета у на-

Сл. 1 — Петар Лубарда: »Борци« (1945 г.). Својина издавачког предузећа »Култура«, Београд

паду», али услед воде која је лежала на терену није одржана.

Савски Венац припремио је вежбу „Форсирање Саве“ која је изведена са пет стотина омладинаца.

У част Дана борца и Дана устанка организовале су организације Савеза бораца бројна спортска такмичења, од којих су нека већ постала традиционална.

Стрелци општине Неимар одржали

су два такмичења у гађању војничком пушком на стрелишту у Миријеву;

На Звездари је 7 јула одржано стрелачко такмичење;

У Врчину је шездесет омладинаца извршило гађање војничком пушком;

У Земуну је организована „Недеља стрелачког такмичења“ на коме је учествовало две стотине стрелаца војничком и ваздушном пушком. За четири

пехара такмичили су се омладинци, одрасли и жене. На стрелишту у Железнику одржано је стрељачко такмичење. Учествовало је педесет такмичара.

На Новом Београду одржана је поводом Дана устанка фудбалска утакмица у Бежанији којој је присуствовало преко четири стотине гледалаца.

На Звездари је одржан традиционални фудбалски турнир за пехар Савеза бораца.

У Земуну је на фудбалском турниру учествовало шест земунских клубова. Победник је добио пехар организације Савеза бораца Земуна. И у Железнику је 4 јула поподне одржана фудбалска утакмица.

На стадиону „Железничара” у општини Савски Венац одржан је 4 јула слет фискултурника, који је био добро посећен. У истој општини организована је и посета омладине и резервних официра Фискултурном институту Југословенске народне армије.

У Панчевачком Риту организована је 7 јула велика спортска приредба у Падинској Скели. Учествовали су спортисти са територије Панчевачког Рита и као гости спортисти са пољопривредног добра „Беље”. Такмичењима је присуствовало око две хиљаде грађана.

Уређивању гробова палих бораца приступиле су организације Савеза бораца у Београду већ много пре 4 јула. Чланови Савеза бораца и омладина уређивали су гробове, подизали пирамиде и саживали цвеће, према месту гробова, а парцеле на Новом гробљу подељене су по београдским организацијама. Уочи,

односно, на сам дан празника посећени су гробови и кићени, а на споменику полагају венци. Врло свечано су положени венци на Новом гробљу алеји Народних хероја и на споменик ослободилаца Београда, на спомен гробљу ослободилаца Београда, на Калемегдану, у Јајинцима, у Земуну и Железнику. Карактеристично је за овогодишњу прославу Дана борца и Дана устанка да су бројни колективи и групе грађана посећивали гробове и полагају цвеће и венце, и ван званичних помена.

На згради у Његошевој улици број 73, 4 јула у 10 часова, откривена је спомен плоча Народном хероју Надежди-Нади Пурић. Овом откривању плоче присуствовало је око три стотине грађана.

Свечани тон давале су граду у дане празника и бројне изложбе организоване од стране организације Савеза бораца по Београду, у просторијама организација и изложима.

На Теразијама, у палати Албанија, уметнички је уређен излог Југословенске књиге. У сали зграде на Теразијама број 5 приређена је изложба докумената и фотографија који су приказивали живот наших људи у логорима. Неки излози су били уређени тако да сликама и предметима евоцирају успомене на дан Револуције и борбе, или да изнетим материјалом прикажу успехе у раду наше организације.

У Железнику је уочи празника, 6 јула, отворена сликарска изложба. Изложбу је отворио друг Ђорђе Андрејевић-Кун.

CÉLÉBRATION DU 7 JUILLET ET DE LA JOURNÉE DU COMBATTANT À BELGRADE EN 1956

V. REBEC

Cette année la célébration de ces fêtes fut beaucoup plus solennelle que les années précédentes. La Journée du combattant fut proclamée fête nationale et fêtant en même temps le 15ème anniversaire du Soulèvement de notre peuple contre l'ennemi fasciste la célébration fut beaucoup plus solennelle.

Toutes les fêtes et les manifestations ayant eut lieu sur le territoire de l'arrondissement de Belgrade furent préparées par les organismes de la commune.

Illustrations dans le texte:

Fig. 1 — Petar Lubarda: «Les combattants»